ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA [*ATHANASIOS RANTOS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 18. decembrī [1]

Lieta C-145/24 P

BdM Banca SpA*, agrāk – *Banca Popolare di Bari SpA
pret

Eiropas Komisiju

Apelācija – Valsts atbalsts – Itālijas iestāžu piešķirtais atbalsts *Banca Tercas* – *Fondo interbancario per la tutela dei depositi* (Starpbanku noguldījumu aizsardzības fonds, Itālija) (*FITD*) iejaukšanās, lai segtu *Banca Tercas* zaudējumus un atbalstītu tās pārdošanu *Banca Popolare di Bari* – Komisijas Lēmums (ES) 2016/1208, ar ko pasākumu atzīst par valsts atbalstu, kurš nav saderīgs ar iekšējo tirgu – Lēmums, kas atcelts ar 2019. gada 19. marta spriedumu Itālija u.c./Komisija (T-98/16, T-196/16 un T-198/16, EU:T:2019:167) – Spriedums, kas apstiprināts apelācijas instancē ar 2021. gada 2. marta spriedumu Komisija/Itālija u.c. (C-425/19 P, EU:C:2021:154) – Prasība par zaudējumu atlīdzību – LESD 340. panta otrā daļa – Noilguma termiņš – Savienības tiesību "pietiekami būtiska pārkāpuma" jēdziens – Cēloņsakarība

Ievads

1. Ar apelācijas sūdzību *BdM Banca S.p.A.*, iepriekš *Banca Popolare di Bari SpA* (turpmāk tekstā – "apelācijas sūdzības iesniedzēja") lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2023. gada 20. decembra spriedumu lietā *Banca Popolare di Bari*/Komisija (T-415/21, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums", EU:T:2023:833), ar kuru tā noraidīja tās prasību atlīdzināt kaitējumu, kas nodarīts ar Komisijas lēmumu (ES) 2016/1208 (2015. gada 23. decembris) par valsts atbalstu, ko Itālija piešķīrusi bankai *Tercas* (lieta SA.39451 (2015/C) (ex 2015/NN)) (turpmāk tekstā – "*Tercas* lēmums") [2].

2. Ar šo apelācijas sūdzību Tiesa tiek aicināta izvērtēt klasiskos aspektus, kas saistīti ar prasībām par Eiropas Savienības ārpuslīgumisko atbildību – vispirms Eiropas Savienības Tiesas statūtu 46. pantā paredzētā noilguma termiņa sākumu, it īpaši attiecībā uz atšķirību starp "tūlītējiem" un "nepārtrauktiem" zaudējumiem, pēc tam LESD 107. panta 1. punkta pārkāpuma iespējamo kvalifikāciju kā "pietiekami būtisku" LESD 340. panta otrās daļas izpratnē un, visbeidzot, vērtējumu par cēloņsakarību starp rīcību, kas šajā gadījumā tiek pārmesta Komisijai, un zaudējumiem, kas, iespējams, nodarīti apelācijas sūdzības iesniedzējai, it īpaši, ja pastāv potenciāli vienlaicīgi šo zaudējumu cēloņi.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] OV 2016, L 203, 1. lpp.

Tiesvedības priekšvēsture un pārsūdzētais spriedums

3. *Tercas* lēmumā Komisija uzskatīja, ka iejaukšanās, ko 2014. gada 7. jūlijā *Banca d'Italia* (Itālijas Banka) atļāva veikt *Fondo interbancario di tutela dei depositi* (Starpbanku noguldījumu aizsardzības fonds, Itālija) (turpmāk tekstā – "*FITD*") par labu *Banca Tercas* (turpmāk tekstā – "*Tercas*")[3], kuras viss kapitāls kopš 2014. gada 1. oktobra piederēja apelācijas sūdzības iesniedzējai, bija ar iekšējo tirgu nesaderīgs valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, kas bija jāatgūst no tā saņēmēja[4]. 2016. gada 4. februārī *FITD* veica "brīvprātīgu iejaukšanos" par labu *Tercas* un 2016. gada 14. jūlijā apelācijas sūdzības iesniedzēja pārņēma *Tercas*.

4. Ar Vispārējās tiesas 2019. gada 19. marta spriedumu Itālija u.c./Komisija[5], kas apelācijas instancē tika apstiprināts ar Tiesas 2021. gada 2. marta spriedumu, Komisija/Itālija u.c.[6] (turpmāk tekstā kopā – "*Tercas* spriedumi"), *Tercas* lēmums tika atcelts. Pēc šiem spriedumiem apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdza Komisiju atlīdzināt zaudējumus, kas esot radušies *Tercas* lēmuma pieņemšanas dēļ, bet Komisija šo lūgumu noraidīja.

5. Ar pārsūdzēto spriedumu Vispārējā tiesa noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzējas prasību par šo zaudējumu atlīdzināšanu. Konstatējusi, ka nosacījumi par rīcības prettiesiskumu un cēloņsakarības esību nav izpildīti[7], tā secināja, ka šī prasība ir jānoraida, nepārbaudot nosacījumu par reālu zaudējumu esību[8].

Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

6. 2024. gada 26. februārī apelācijas sūdzības iesniedzēja iesniedza apelācijas sūdzību par pārsūdzēto spriedumu. Tā lūdz Tiesu, pirmkārt, atcelt pārsūdzēto spriedumu un, otrkārt – primāri – taisīt galīgo spriedumu lietā, kā arī piespriest Savienībai, kuru pārstāv Komisija, apelācijas sūdzības iesniedzējai samaksāt summu 203,3 miljonu EUR apmērā kā atlīdzību par mantisko kaitējumu un atbilstošu summu morālā kaitējuma atlīdzināšanai, kā arī piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kā arī pakārtoti – nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai.

7. Komisija lūdz Tiesu noraidīt apelācijas sūdzību kā nepieņemamu vai neefektīvu un katrā ziņā kā nepamatotu kopumā vai, pakārtoti, noraidīt prasību par zaudējumu atlīdzību kā pilnībā nepamatotu, kā arī piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

8. Lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un atbildes uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem tika uzklausīti 2025. gada 30. septembra tiesas sēdē.

[3] *FITD* iejaukšanās ietvēra trīs atbalsta pasākumus, proti, pirmkārt, 265 miljonu EUR ieguldījumu, lai segtu *Tercas* negatīvo pašu kapitālu, otrkārt, 35 miljonu EUR garantiju, lai segtu kredītrisku saistībā ar noteiktām *Tercas* saistībām, un, treškārt, 30 miljonu EUR garantiju, lai segtu izmaksas, kas izriet no pirmā pasākuma nodokļu režīma.

[4] 2012. gadā pēc Itālijas Bankas konstatētajām neatbilstībām *Tercas* tika pakļauta Itālijas valdības ārkārtas pārvaldībai. Pēc *FITD* iejaukšanās šis pasākums tika atcelts un apelācijas sūdzības iesniedzēja tostarp veica vairākus kapitāla palielinājumus, lai atjaunotu *Tercas* ekonomisko stāvokli.

[5] T-98/16, T-196/16 un T-198/16, turpmāk tekstā – "Vispārējās tiesas spriedums *Tercas*", EU:T:2019:167.

[6] C-425/19 P, turpmāk tekstā – "Tiesas spriedums *Tercas*", EU:C:2021:154.

[7] Pirmkārt, attiecībā uz nosacījumu par Komisijai pārmestās rīcības prettiesiskumu Vispārējā tiesa, vienlaikus konstatējot, ka LESD 107. panta 1. punkts, uz kuru šajā lietā atsaucas apelācijas sūdzības iesniedzēja, ir jākvalificē kā "norma, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām" (pārsūdzētā sprieduma 76.–96. punkts), secināja, ka nav noticis pietiekami būtisks šīs tiesību normas pārkāpums (minētā sprieduma 101.–125. punkts). Otrkārt, attiecībā uz nosacījumu par cēloņsakarības esību Vispārējā tiesa secināja, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav pierādījusi tiešas cēloņsakarības esību starp iespējami prettiesisko Komisijas rīcību un apgalvoto kaitējumu (minētā sprieduma 126.–161. punkts).

[8] Vispārējā tiesa tomēr nosprieda, ka prasībai ir iestājies noilgums attiecībā uz vienu no apelācijas sūdzības iesniedzējas norādītajiem zaudējumiem, proti, to, kas saistīts ar zaudējumiem, kuri izriet no darbinieku skaita samazināšanas (pārsūdzētā sprieduma 61. punkts).

Juridiskā analīze

9. Apelācijas sūdzība sastāv no trim pamatiem: pirmais attiecas uz prasības par ārpuslīgumisko atbildību noilgumu Eiropas Savienības Tiesas statūtu 46. panta izpratnē attiecībā uz vienu no kaitējuma daļām; otrais – uz apgalvotā LESD 107. panta 1. punkta pārkāpuma kvalificēšanu par "pietiekami būtisku" LESD 340. panta otrās daļas izpratnē un trešais – uz cēloņsakarības esību starp Komisijai pārmesto rīcību un zaudējumiem, kas apelācijas sūdzības iesniedzējai esot nodarīti šīs pēdējās minētās tiesību normas izpratnē.

Par apelācijas sūdzības pirmo pamatu

10. Pirmais pamats attiecas uz Eiropas Savienības Tiesas statūtu 46. panta pārkāpumu, ciktāl Vispārējā tiesa ir nospriedusi, ka prasība ir nepieņemama daļā, kas attiecas uz kaitējumu saistībā ar darbinieku skaita samazināšanu. Apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Vispārējai tiesai, ka tā atzinusi, ka šis kaitējums bija materializējies, pieņemot 2015. gada 30. decembrī ieviesto motivēšanas plānu (turpmāk – "motivēšanas plāns")[9] un bija tūlītējs[10], kaut arī patiesībā minētais kaitējums nebija šā plāna rezultāts, bet gan turpmāko darbību rezultāts, kas izraisīja konkrētu darbinieku skaita samazināšanu, un tādējādi bija ilgstošs[11].

11. Eiropas Savienības Tiesas statūtu 46. pantā, kas saskaņā ar šo statūtu 53. panta pirmo daļu ir piemērojams tiesvedībai Vispārējā tiesā, ir noteikts, ka lietas pret Savienību sakarā ar ārpuslīgumisko atbildību nevar ierosināt, ja pagājuši pieci gadi pēc notikuma, kas ļāvis lietu ierosināt[12]. Saskaņā ar Tiesas judikatūru, šis termiņš sākas, kad ir izpildīti visi zaudējumu atlīdzības pienākuma iestāšanās nosacījumi un tostarp tad, kad atlīdzināmais kaitējums ir nodarīts[13]. Tādējādi minētais termiņš sākas nevis no brīža, kad norisinājies kaitējumu radošais notikums, bet gan no brīža, kad kaitējums attiecīgajām personām ir faktiski nodarīts[14].

12. Pārsūdzētā sprieduma 61. punktā Vispārējā tiesa vienīgi norāda, ka zaudējumi, kas izriet no darbinieku skaita samazināšanas, izriet no motivēšanas plāna, kas tika ieviests 2015. gada 30. decembrī, un tādējādi noilguma termiņš ir beidzies brīdī, kad apelācijas sūdzības iesniedzēja iesniedza savu pieteikumu Komisijai, nesniedzot precīzus paskaidrojumus par attiecīgo zaudējumu raksturu.

[9] Konkrēti, tas bija nolīgums, kas noslēgts starp apelācijas sūdzības iesniedzēju un arodbiedrībām par darbinieku atlaišanas veicināšanas plānu, kura mērķis bija samazināt darbinieku skaitu par 85 personām.

[10] Tādējādi piecu gadu noilguma termiņš esot beidzies brīdī, kad apelācijas sūdzības iesniedzēja iesniedza savu iepriekšēju pieprasījumu Komisijai (šajā ziņā skat. pārsūdzētā sprieduma 61. un 68. punktu).

[11] Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka attiecīgie zaudējumi nevarēja būt tūlītēji jūtami motivēšanas plāna noslēgšanas brīdī (2015. gada 30. decembrī), ņemot vērā, ka šajā datumā bija iespējams tikai aplēst sedzamo izdevumu apmēru (kas tika noteikts paātrinātā kārtībā 2015. finanšu gadā), savukārt līdzekļu izmaksāšanas notika vēlākos datumos, proti, pakāpeniski, kad darbinieki bija piekrituši šim apelācijas sūdzības iesniedzējas piedāvātajam plānam. Pretēji Komisijas paustajai nostājai šis pamats, manuprāt, ir pieņemams, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas mērķis nav panākt, lai Vispārējā tiesa no jauna izvērtētu pierādījumus un faktus (neatsaucoties uz faktu sagrozīšanu), bet apstrīd šo faktu juridisko kvalifikāciju tādēļ, ka būtībā Vispārējā tiesa apgalvoto kaitējumu kvalificējusi kā "tūlītēju", nevis "ilgstošu".

[12] Kā Vispārējā tiesa atgādina pārsūdzētā sprieduma 29. punktā, šā termiņa uzdevums ir, pirmkārt, nodrošināt aizskartās personas tiesību aizsardzību, jo tās rīcībā ir jābūt pietiekami ilgam laikam, lai savāktu atbilstošu informāciju iespējamas prasības celšanai, un, otrkārt, izvairīties no tā, ka aizskartā persona var bezgalīgi novilcināt savu tiesību uz zaudējumu atlīdzību izmantošanu. Vispārējā tiesa šajā ziņā atsaucas uz spriedumiem, 2012. gada 8. novembris, *Evropaïki Dynamiki*/Komisija (C-469/11 P, EU:C:2012:705, 33. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2021. gada 7. jūlijs, *Bateni*/Padome (T-455/17, EU:T:2021:411, 62. punkts un tajā minētā judikatūra).

[13] Skat. it īpaši spriedumus, 2007. gada 19. aprīlis, *Holcim (Deutschland)*/Komisija (C-282/05 P, EU:C:2007:226, 29. punkts), un 2012. gada 8. novembris, *Evropaïki Dynamiki*/Komisija (C-469/11 P, EU:C:2012:705, 34. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

[14] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 19. aprīlis, *Holcim (Deutschland)*/Komisija (C-282/05 P, EU:C:2007:226, 30. punkts), un 2013. gada 28. februāris, *Inalca* un *Cremonini*/Komisija (C-460/09 P, EU:C:2013:111, 60. punkts).

13. Šajā ziņā jānorāda – tā kā motivēšanas plānam ir saistošs raksturs, apgalvotais kaitējums tajā brīdī materializējās [15], un tam, ka šis plāns tika īstenots ar nobīdi laikā, nav nozīmes [16]. Proti, ar "ilgstošu kaitējumu" ir jāsaprot kaitējums, kas nav radies viena notikuma laikā, bet kas parādās un pakāpeniski attīstās un kura apmērs pieaug proporcionāli pagājušajam laikam [17]. Citiem vārdiem sakot, kaitējuma cēlonis ir nevis viens notikums, bet gan situācija, kas turpinās, savukārt šajā lietā apgalvotais kaitējums paliek nemainīgs no motivēšanas plāna pieņemšanas brīža.

14. Ir taisnība, ka motivēšanas plāna pieņemšanas datumā apelācijas sūdzības iesniedzēja nespēja aprēķināt precīzu zaudējumu summu, kas varēja mainīties atkarībā no šī plāna sekmīgā vai neveiksmīgā iznākuma. Tomēr šajā datumā tā varēja novērtēt maksimālo apgalvotā zaudējuma apmēru un piešķirt nepieciešamos līdzekļus, lai risinātu šo iespējamību. Turklāt ar LESD 340. panta otro daļu nav aizliegts vērsties Tiesā, lai principā tiktu konstatēta Savienības atbildība par nenovēršamiem un pietiekami droši paredzamiem zaudējumiem, pat ja zaudējumus nevar vēl pavisam precīzi aprēķināt [18].

15. Turklāt, pat uzskatot – kā to dara apelācijas sūdzības iesniedzēja –, ka apgalvotie zaudējumi esot sākušies "sākot ar pirmo izmaksu" vai ka to sekas pakāpeniski esot izpaudušās, darbiniekiem piekrītot motivēšanas plānam, šie apstākļi tomēr nenozīmē, ka šo kaitējumu var uzskatīt par "ilgstošu". Manuprāt, šādā situācijā, pirmkārt, neviens juridiskais pamats neļauj nošķirt pirmo izmaksu no turpmākajām [19] un, otrkārt, minētos zaudējumus drīzāk veido zaudējumu kopums, kas saistīts ar to, ka darbinieki secīgi piekrituši motivēšanas plānam, un uz katru no šā kopuma elementiem attiecas savs noilguma termiņš.

16. Tomēr šajā sakarā, kā Komisija norāda savos rakstveida apsvērumos, pietiek vien atzīmēt, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir definējusi savu prasību par zaudējumu atlīdzību, atsaucoties uz 2015. gada 31. decembra bilancē iekļautajiem uzkrājumiem, un nav iesniegusi nekādus pierādījumus par dažādiem brīžiem, kad darbinieki pieņēma apelācijas sūdzības iesniedzējas piedāvāto motivēšanas plānu.

17. Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatu, ka pirmais apelācijas sūdzības pamats ir jānoraida.

Par apelācijas sūdzības otro pamatu

18. Otrais pamats attiecas uz LESD 340. panta otrās daļas pārkāpumu, ciktāl Vispārējā tiesa esot izslēgusi, ka Komisijas prettiesiskā rīcība ir uzskatāma par Savienības tiesību "pietiekami būtisku pārkāpumu", un neesot pareizi piemērojusi nopietna un acīmredzama šo tiesību pārkāpuma kritēriju. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka, pirmkārt, Komisijai nebija nekādas rīcības brīvības, lai novērtētu, vai *FITD* atbalsta pasākumi *Tercas* bija valsts atbalsts LESD 107. panta

[15] Savā prasībā pirmajā instancē apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā atzīst, ka ar šo plānu saistītais slogs tika "vienreiz un paātrinātā kārtībā novērtēts par 2015. finanšu gadu", lai gan tas tika "faktiski izciests turpmākajos gados".

[16] Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzējai nebija grūtību aprēķināt šo zaudējumu, pamatojoties uz 2015. gada 31. decembrī uzkrāto summu.

[17] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 28. februāris, *Inalca* un *Cremonini*/Komisija (C-460/09 P, EU:C:2013:111, 80. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Skat. arī Baranowska, N. un Machnikowski, P., "European Union", *Prescription in tort law: analytical and comparative perspectives*, Intersentia, Cambridge, 2020, 706. lpp., kā arī Dimitrova, Y., un Picod, F., "La prescription dans l'action en responsabilité contre l'Union européenne", *Revue des affaires européennes*, 2021, Nr. 4, 858. lpp.

[18] Skat., piemēram, ģenerāladvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumus lietā *Inalca* un *Cremonini*/Komisija (C-460/09 P, EU:C:2012:632, 45. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

[19] Turklāt novērojama zināma pretruna apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītajos argumentos, kura pēc tam, kad bija apgalvojusi, ka attiecīgo kaitējumu, motivācijas plāna pieņemšanas brīdī nevarēja aprēķināt, bet tikai novērtēt, apgalvo, ka šā kaitējuma sekas esot sākušas iestāties tikai no pirmās izmaksas brīža, proti, datumā, kurā arī nevarēja veikt šā kaitējuma galīgo aprēķinu.

1. punkta izpratnē vai katrā ziņā tai bija ierobežota rīcības brīvība, un, otrkārt, Vispārējai tiesai neesot bijis jāņem vērā lietas, kas ir *Tercas* lēmuma priekšmets, faktiskā un juridiskā sarežģītība vai katrā ziņā šajā lietā šī sarežģītība esot bijusi jāizslēdz.

19. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa nosprieda, ka, neraugoties uz kļūdu vērtējumā, kurā vainojama Komisija [20], tā nav izdarījusi pietiekami būtisku LESD 107. panta 1. punkta pārkāpumu, jo tās izdarītais pārkāpums bija saistīts ar iestādes, kuras uzdevums ir nodrošināt konkurences tiesību normu piemērošanu, ierastu, uzmanīgu un rūpīgu rīcību [21].

20. Vispirms atgādināšu, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru pietiekami būtisks tādas tiesību normas pārkāpums, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām – proti, viens no nosacījumiem, kuri jāizpilda, lai iestātos Savienības ārpuslīgumiskā atbildība,– ir pierādīts, ja šis pārkāpums ietver to, ka attiecīgā iestāde acīmredzami un būtiski nav ievērojusi savas rīcības brīvības robežas [22]. Tādējādi, lai varētu identificēt šādu neievērošanu, jākonstatē, ka ierasti uzmanīga un rūpīga iestāde līdzīgos apstākļos šādu nelikumību nebūtu pieļāvusi [23].

21. Turklāt, lai noteiktu, vai Savienības tiesību normas pārkāpums ir jāuzskata par pietiekami būtisku, jāvadās no jomas, nosacījumiem, kā arī konteksta, kādā iestāde ir darbojusies, un šajā ziņā citastarp jāņem vērā šādi apstākļi: vai pārkāptā norma ir skaidra un precīza, kā arī ar šo normu Savienības iestādēm atstātās rīcības brīvības apjoms, risināmās situācijas sarežģītība, tiesību aktu piemērošanas vai interpretācijas grūtības, kā arī iespējamās tiesību kļūdas attaisnojamais vai neattaisnojamais raksturs [24].

22. Šajā ziņā ar pārkāpto tiesību normu Savienības iestādei atstātās rīcības brīvības apjoms ir tikai viens no elementiem, kas jāņem vērā, lai noteiktu, vai šī iestāde ir pieļāvusi pietiekami būtisku šīs tiesību normas pārkāpumu. Lai gan runa ir par būtisku elementu, kas ir jāizvērtē visos gadījumos, tas, ka pārkāptajā tiesību normā nav atstāta rīcības brīvība, obligāti nenozīmē, ka šīs normas pārkāpums ir pietiekami būtisks. Proti, atkarībā no konkrētās lietas apstākļiem var tikt ņemti vērā citi elementi, ievērojot kontekstu, kādā ir izdarīts konstatētais pārkāpums. Tādējādi tādas tiesību normas neievērošana, kas attiecīgajai iestādei neatstāj nekādu rīcības brīvību, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus, var nebūt acīmredzama un tātad pietiekami būtiska – it īpaši, ja tā izriet no attaisnojamas tiesību kļūdas, ievērojot šo normu ietverošā tiesību akta interpretācijas grūtības [25].

[20] Vispārējās tiesas ieskatā *Tercas* lēmuma prettiesiskums izriet no konceptuālas kļūdas, kas saistīta ar to, ka ir sajaukts nosacījums par atbalsta attiecināmību un valsts līdzekļiem, kā arī no tā, ka Komisija nav sniegusi un pamatojusi pietiekamas norādes, kas varētu pierādīt, ka attiecīgais pasākums ir attiecināms uz valsti (šajā ziņa skat. pārsūdzētā sprieduma 115. punktu).

[21] Skat. pārsūdzētā sprieduma 114.–123. punktu.

[22] Skat. spriedumu, 2024. gada 11. janvāris *Dyson* u.c./Komisija (C-122/22 P, turpmāk tekstā – "spriedums *Dyson*", EU:C:2024:11, 48. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Prasība par pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu, lai kāds nebūtu attiecīgā prettiesiskās darbības raksturs, ir vērsta uz to, lai novērstu tādu situāciju, ka risks atlīdzināt attiecīgo privātpersonu apgalvotos zaudējumus traucētu attiecīgās iespējas spēju pilnībā īstenot savu kompetenci vispārējās interesēs saistībā ar normatīvu aktu izstrādi vai ekonomiskās politikas izvēli, kā arī administratīvās kompetences jomā, tomēr neliekot privātpersonām ciest acīmredzamas vai nepiedodamas pienākumu neizpildes sekas (šajā nozīmē skat. Vispārējās tiesas spriedumu, 2010. gada 3. marts, *Artegodan*/Komisija, T-429/05, EU:T:2010:60, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).

[23] Skat. spriedumu *Dyson* (49. punkts un tajā minētā judikatūra).

[24] Skat. spriedumu *Dyson* (50. un 51. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

[25] Skat. spriedumu *Dyson* (52. un 53. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra). Skat. arī Wildemeersch, J., "Section 2 – Les conditions du recours en responsabilité", *Contentieux de la légalité des actes de l'Union européenne*, Bruylant, Bruxelles, 2019, 466.–479. lpp., kā arī Nicolaides P., "The discretion of competition authorities and their liability for damage they cause with erroneous decisions", *European Competition Law Review*, vol. 45, 2024, Nr. 7, 308.–316. lpp.

23. Līdz ar to Tiesas piemērotais atbildības kritērijs ietver, pirmkārt, subjektīvu elementu saistībā ar iestādei piešķirto rīcības brīvību un, otrkārt, ar kontekstu saistītos objektīvos elementus [26]. Lai gan noteiktās situācijās Savienības tiesību pārkāpums vien var likt konstatēt pietiekami būtiska pārkāpuma esību, ja pārkāptā tiesību norma Savienības iestādei, kura ir izdarījusi šo pārkāpumu, piešķir tikai ierobežotu rīcības brīvību vai tādu vispār nepiešķir [27], šāds konstatējums var izrietēt tikai no visu ar šo pārkāpumu saistīto apstākļu kopuma, ja to pārbaudē netiek atklāts neviens cits nozīmīgs elements, kādēļ būtu jānoraida šīs rīcības brīvības robežas neievērošanas acīmredzamais un nopietnais raksturs [28].

24. Šajā gadījumā *Tercas* spriedumos ir nospriests, ka *Tercas* lēmuma prettiesiskums būtībā izriet no divām konceptuālām kļūdām, no kurām pirmā ir saistīta ar to, ka ir sajaukts nosacījums par atbalsta attiecināmību un nosacījums par valsts līdzekļiem [29], bet otrā ir saistīta ar to, ka vērtējums, vai atbalsts – ko šajā gadījumā piešķirusi privāta struktūra – ir attiecināms uz valsti, ir veikts, izmantojot to pašu pārbaudi, kas tiek piemērota, ja atbalstu ir piešķīris valsts uzņēmums [30].

25. Pirmkārt, attiecībā uz to, ka ir sajaukts nosacījums par atbalsta attiecināmību un nosacījums par valsts līdzekļiem, jākonstatē, ka *Tercas* lēmumā Komisija nav nošķīrusi šos divus nosacījumus, jo ar minētajiem nosacījumiem saistītie netiešie pierādījumi, pēc tās domām, bija identiski.

26. Šajā ziņā norādīšu, ka nav neparasti, ka Komisija, tāpat kā Savienības tiesa, kopā izvērtē dažus valsts atbalstu veidojošos kritērijus, ja pārbaudītie faktiskie elementi ir kopīgi šiem nosacījumiem [31]. Tas it īpaši attiecas uz nosacījumiem par priekšrocību saņēmējam un pasākuma

[26] Šajā nozīmē skat. Lenaerts, K. et al., *EU Procedural Law*, 2. izd., Oxford University Press, 2023, 501. lpp. Šie autori uzskata, ka Savienības tiesu piemērotais atbildības kritērijs ietver subjektīvu elementu, kas saistīts ar iestādei, struktūrai, birojam vai aģentūrai piešķirto rīcības brīvību, vienlaikus ņemot vērā tādus faktorus kā regulējamo situāciju sarežģītība, tiesību aktu piemērošanas vai interpretācijas grūtības, pārkāptās Savienības tiesību normas skaidrības un precizitātes pakāpe un kļūdas neattaisnojamība vai tīšums.

[27] Piemēram, Tiesa konstatēja, ka ar vienkāršu Savienības tiesību pārkāpumu var pietikt, lai konstatētu pietiekami būtisku šo tiesību pārkāpumu, kas var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību gadījumā, kad Komisija – lai gan tai bija jāatmaksā uzņēmumam provizoriski samaksātā naudas soda summa kopā ar nokavējuma procentiem pēc tam, kad tā bija atcēlusi lēmumu, ar kuru tā bija konstatējusi, ka šis uzņēmums ir pārkāpis LESD 101. pantu –, nebija samaksājusi šos procentus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 20. janvāris, Komisija/*Printeos*, C-301/19 P, EU:C:2021:39, 104. un 105. punkts).

[28] Skat. spriedumu *Dyson* (54. punkts). Citiem vārdiem sakot, nepastāv nekāda automātiska saikne starp attiecīgās iestādes rīcības brīvības neesamību un to, ka pārkāpums kvalificējams kā "pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums". Proti, attiecīgās iestādes rīcības brīvības apmērs, kaut arī tam ir svarīga nozīme, nav ekskluzīvs kritērijs (šajā nozīmē skat. Vispārējās tiesas spriedumu, 2010. gada 3. marts, *Artegodan*/Komisija, T-429/05, EU:T:2010:60, 59. un 60. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

[29] Vispārējās tiesas sprieduma *Tercas* 70. punktā tā būtībā pārmet Komisijai, ka tā šajā lietā nav mēģinājusi skaidri nošķirt pasākuma attiecināmību uz valsti no jautājuma, vai šis pasākums ir ticis piešķirts no valsts līdzekļiem, kas ir atsevišķi un kumulatīvi nosacījumi. Spriedumā *Tercas* Tiesa nelēma par šo aspektu, bet tikai izvērtēja nosacījumu par strīdīgo pasākumu attiecināmību uz Itālijas iestādēm (skat. minētā sprieduma 64. punktu).

[30] No Vispārējās tiesas sprieduma *Tercas* 87.–90. punkta, kas apstiprināti ar Tiesas sprieduma *Tercas* 67. punktu, izriet, ka Komisija nevarēja pamatoties uz neiespējamību, ka valsts iestādes faktiski neietekmēja un nekontrolēja privāto struktūru, kas sniedz atbalstu, bet tai bija jāizklāsta un jāpamato pietiekamas norādes, lai pierādītu, ka attiecīgais atbalsta pasākums tika pieņemts valsts iestāžu faktiskā ietekmē vai kontrolē. Būtībā Komisija neesot ņēmusi vērā to, ka nepastāv "kapitāla saikne" starp attiecīgo struktūru un valsti (skat. Tiesas sprieduma *Tercas* 73. punktu).

[31] Kā izriet no Tiesas judikatūras, valsts atbalstu veidojošo elementu uzskaitījums LESD 107. panta 1. punkta izpratnē pats par sevi atšķiras atkarībā no apstākļiem, vai daži no šiem elementiem tiek izvērtēti kopā. Pamatojoties uz detalizētāku uzskaitījumu, var nošķirt šādus elementus: pasākuma attiecināmība uz valsti un valsts līdzekļu izmantošana (skat. it īpaši spriedumu, 2021. gada 2. marts, Komisija/Itālija u.c., C-425/19 P, EU:C:2021:154, 58. punkts un tajā minētā judikatūra); saņēmējam piešķirtā ekonomiskā priekšrocība (skat. it īpaši spriedumu, 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 84. punkts un tajā minētā judikatūra); pasākuma selektivitāte (skat. it īpaši spriedumu, 2024. gada 10. septembris, Komisija/Īrija u.c., C-465/20 P, EU:C:2024:724, 75. punkts un tajā minētā judikatūra); konkurences kropļošana (skat. it īpaši spriedumu, 2000. gada 19. septembris, Vācija/Komisija, C-156/98, EU:C:2000:467, 33. punkts un tajā minētā judikatūra), un šķēršļi tirdzniecībai dalībvalstu starpā (skat. it īpaši spriedumu, 2024. gada 7. marts, *Fallimento Esperia* un *GSE*, C-558/22, EU:C:2024:209, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).

selektivitāti (piemēram, attiecībā uz nodokļu atbalstu)[32], konkurences kropļošanas nosacījumiem un ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm[33] un, ciktāl tas attiecas uz šo lietu, – nosacījumiem par pasākuma attiecināmību uz valsti un valsts līdzekļu izmantošanu[34].

27. Otrkārt, runājot par atbalsta attiecināmības uz valsti nosacījuma vērtējumu, ir taisnība, kā tas izriet no spriedumiem *Tercas*[35], ka Komisija šajā lietā nevarēja balstīties uz *neiespējamību, ka valsts iestādes neīstenoja efektīvu ietekmi un kontroli pār FITD*, bet tai bija jāpierāda, ka attiecīgais atbalsta pasākums *tika veikts valsts iestāžu faktiskā ietekmē vai kontrolē*. Savienības tiesa uzskata, ka Komisija būtībā ir piemērojusi kļūdainu pārbaudi.

28. Tomēr uzskatu, ka šīs lietas apstākļos Komisijai bija jāizvērtē sarežģīts netiešu pierādījumu kopums, lai noteiktu, cik lielā mērā valsts iestādes ir iesaistījušās tādu pasākumu piešķiršanā, kurus bija veikusi tāda struktūra kā *FITD*, kuras "privātais" raksturs sākotnēji nebija acīmredzams, it īpaši ņemot vērā tā hibrīdo raksturu un saikni, kas tam ir ar Itālijas Banku[36]. Kā Vispārējā tiesa pamatoti atzina pārsūdzētā sprieduma 120. punktā Komisijai LESD 107. panta 1. punktā minētais jēdziens "valsts atbalsts" bija jāpiemēro īpaši sarežģītā tiesiskajā un faktiskajā kontekstā, kurā atbalsta pasākumus bija piešķīrusi privāta struktūra, un tādējādi bija jāizvērtē apstākļi un elementi, kas ļauj izsecināt pasākuma attiecināmību, *Tercas* lēmumā minēto valsts pasākumu faktiskais un juridiskais konteksts, valsts pārstāvju iesaistīšanās dažādos iejaukšanās posmos, kā arī *FITD* piešķirtais valsts pilnvarojums.

29. Turklāt, lai gan jēdziens "valsts atbalsts" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē ir objektīvs, to veidojošo kritēriju interpretācija, pat ja tai nav nepieciešama sarežģīta faktu vai ekonomiska analīze[37], var radīt, kā tas ir šajā lietā, sarežģītus juridiskus jautājumus[38]. Proti, pat ja nav rīcības brīvības, faktu pārbaude pēc savas būtības var radīt grūtības, interpretējot un it īpaši piemērojot pamatā esošos juridiskos jēdzienus, kā arī radīt konceptuālas kļūdas, kādas tiek pārmestas Komisijai šajā lietā[39].

30. Tāpēc, manā ieskatā, pat ja Komisijai šajā gadījumā bija ierobežota rīcības brīvība vai pat tās nebija vispār, tās izvērtētās situācijas sarežģītībai joprojām ir nozīme, lai pārbaudītu, vai šī iestāde ir pieļāvusi pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu[40]. Līdz ar to atbilstošais kritērijs, lai novērtētu "pietiekami būtiska pārkāpuma" esību, katrā ziņā ir rūpīgas iestādes rīcības kritērijs.

[32] Skat. it īpaši spriedumu, 2016. gada 21. decembris, Komisija/*World Duty Free Group* u.c. (C-20/15 P un C-21/15 P, EU:C:2016:981, 53. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

[33] Skat. it īpaši spriedumu, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 78. punkts).

[34] Piemēram, spriedumā *Tercas* Tiesa, atsaucoties uz judikatūru, precizē, ka kvalificēšanai par "valsts atbalstu" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē ir jābūt izpildītiem četriem nosacījumiem, no kuriem pirmais ir fakts, ka "pastāv valsts iejaukšanās vai valsts līdzekļu izmantošana" (skat. minētā sprieduma 57. punktu).

[35] Skat. attiecīgi Vispārējās tiesas sprieduma *Tercas* 87.–89. punktu un Tiesas sprieduma *Tercas* 65.–67. punktu.

[36] Saskaņā ar Komisijas definīciju *FITD* bija privāta struktūra, kurai bija ļoti ciešas attiecības ar valsti, it īpaši minētās struktūras izveides, uzdevuma, organizācijas, vēstures un pasākuma attīstības dēļ (šajā ziņā skat. *Tercas* lēmuma 121.–131. punktu).

[37] Tas tā jo īpaši ir gadījumos, kad tiek piemērots "privātā tirgus dalībnieka princips", izvērtējot saņēmējam sniegto priekšrocību (skat., piemēram, spriedumu, 2021. gada 11. novembris, *Autostrada Wielkopolska*/Komisija un Polija, C-933/19 P, EU:C:2021:905, 116. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

[38] Skat., piemēram, Merola, M., un Caliento, F., "Is the notion of aid broadening or shrinking over time, and if so, why? A subjective view on the rationale of the case law", *EU State Aid Law*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2020, 18.–53. lpp. Šie autori uzskaita vairākus piemērus, kas izgaismo ar valsts atbalsta definīciju saistītās grūtības, it īpaši attiecībā uz jēdzienu "valsts līdzekļi" (skat. it īpaši 26.–31. lpp.) un konstatē, ka pēdējā laikā ir pieaudzis tādu lietu skaits, kurās Tiesa atcēlusi Vispārējās tiesas spriedumus.

[39] Šajā ziņā jānorāda norādīt, ka Tiesas spriedums *Tercas* tika pasludināts virspalātas sastāvā.

[40] Skat. šo secinājumu 23. un 24. punktu. Proti, šādās situācijās *pietiekami būtiska* Savienības tiesību pārkāpuma prasībai tiktu atņemta lietderīgā iedarbība, ja jebkurš pārkāpums, ko pieļāvusi Komisija, tāpat kā jebkura valsts iestāde, kura darbojas savas ekspertīzes jomās, būtu pietiekams, lai izpildītu šo prasību.

31. No tā izriet, ka Komisijas šajā lietā pieļautās kļūdas var tikt kvalificētas kā vienkāršas kļūdas vērtējumā, kas pašas par sevi nav pietiekamas, lai secinātu, ka pastāv acīmredzams un būtisks Savienības tiesību pārkāpums – vai, citiem vārdiem sakot, kā tādu pārkāpumu, ko līdzīgos apstākļos parasti piesardzīga un rūpīga iestāde nebūtu pieļāvusi,– un lai iestātos Savienības atbildība [41].

32. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu noraidīt apelācijas sūdzības otro pamatu.

Par apelācijas sūdzības trešo pamatu

33. Trešais pamats attiecas uz LESD 340. panta otrās daļas, kā arī Vispārējās tiesas Reglamenta 91. panta e) punkta un 96. panta pārkāpumu, jo Vispārējā tiesa secināja, ka nepastāv cēloņsakarība starp Komisijas prettiesisko rīcību un apgalvoto kaitējumu, proti, klientu uzticības pasliktināšanos attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju [42].

34. Saskaņā ar Tiesas judikatūru nosacījums par cēloņsakarības esību būtībā attiecas uz pietiekami tiešas cēloņsakarības esību starp Savienības iestāžu rīcību un kaitējumu, un šī saikne ir jāpierāda apelācijas sūdzības iesniedzējam, un tādējādi pārmestajai rīcībai ir jābūt noteicošajam kaitējuma cēlonim [43].

35. Šajā lietā apelācijas sūdzības iesniedzēja, pirmām kārtām, pārmet Vispārējai tiesai, ka tā, lai izslēgtu cēloņsakarības pastāvēšanu starp Komisijas rīcību un zaudējumu daļām, kas saistītas ar klientu zaudēšanu, ir nospriedusi, ka tā nav nedz nošķīrusi savus un *Tercas* klientus, nedz precizējusi katram no tiem piedēvējamās vērtības.

36. Taču pretēji tam, ko apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzēja, Vispārējā tiesa nav aprobežojusies ar konstatējumu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav nošķīrusi savus klientus no *Tercas* klientiem, bet ir arī nospriedusi, ka tā nav iesniegusi konkrētus argumentus, lai noteiktu, vai *Tercas* klientu un tiešo noguldījumu zaudēšana ir attiecināma uz *Tercas* lēmumu [44], un apelācijas sūdzības iesniedzēja to nav apstrīdējusi.

[41] Atkārtojot Komisijas apsvērumus, kas izklāstīti tiesas sēdē, šajā gadījumā Komisija ir pieļāvusi kļūdu (un šajā sakarā paudusi "*mea culpa*"), taču tā nepārsniedz to, kas tiek sagaidīts no rūpīgas iestādes (kurai tādā gadījumā būtu bijusi jāatzīst sava "*mea maxima culpa*").

[42] Skat. pārsūdzētā sprieduma 132.–161. punktu.

[43] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 27. aprīlis, *Fondazione Cassa di Risparmio di Pesaro* u.c./Komisija (C-549/21 P, EU:C:2023:340, 114. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā nozīmē skat. arī Lenaerts, K., et al., *EU Procedural Law*, 2. izd., Oxford University Press, 2023, 512.–514. punkts. Kā norāda šie autori, attiecībā uz šo prasību, ko Savienības tiesa ir paudusi dažādos veidos, Tiesas judikatūrā nav standarta formulējuma, jo tās pamatā ir galvenā ideja, ka Savienība ir atbildīga tikai par kaitējumu, kas tieši izriet no tās iestāžu, struktūru, biroju un aģentūru prettiesiskas darbības vai rīcības (skat. arī Wildemeersch, J., "Section 2 – Les conditions du recours en responsabilité", *Contentieux de la légalité des actes de l'Union européenne*, Bruylant, Bruxelles, 2019, 484.–487. lpp.). Turklāt daži autori savukārt nošķir, no vienas puses, jēdzienu "faktiska cēloņsakarība", kas atbildētu uz jautājumu, vai prettiesiskā rīcība ir "*conditio sine qua non*" apgalvotā kaitējuma dēļ, un, no otras puses, "tiesiska cēloņsakarība", kas nosakot papildu prasības, lai izslēgtu Savienības iestāžu vai struktūru atbildību par pārāk attālinātu kaitējumu, pieprasot, lai kaitējums pietiekami tieši izrietētu no prettiesiskās rīcības, lai pastāvētu pietiekami tieša saikne starp rīcību un kaitējumu vai lai rīcība būtu galvenais kaitējuma cēlonis (šajā ziņā skat. Biondi, A., un Farley, M., *The right to damages in European law*, Kluwer Law International, 2009, 146.–154. lpp.). Šo pašu atšķirību atkārtoja ģenerāladvokāte T. Čapeta [*T. Ćapeta*] savos secinājumos lietā WS u.c./*Frontex* (Kopīga atgriešanas operācija) (C-679/23 P, EU:C:2025:427, 101.–109. punkts). Skat. arī salīdzinošo pētījumu par dažādām cēloņsakarības pieejām dažādās Eiropas Savienības valstīs, Infantino, M. un Zervogianni, E., "The European Ways to Causation", *Causation in European Tort Law*, Cambridge University Press, 2017, 85.–128. lpp., kā arī Bussani, M., Sebok, A., J., un Infantino, M., "Causation", *Common Law and Civil Law Perspectives on Tort Law*, Oxford Academic, tiešsaistes izdevums, 2022, 177.–212. lpp.

[44] Skat. pārsūdzētā sprieduma 137. punktu.

37. Katrā ziņā pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa nosprieda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas klientu lēmumi, ar kuriem esot nodarīts apgalvotais kaitējums, tika pieņemti, izvērtējot un novērtējot minēto klientu finanšu intereses no šādu apstākļu viedokļa: vispirms, apelācijas sūdzības iesniedzējas klientiem nebija nekādu juridisku pienākumu, kas izrietētu no *Tercas* lēmuma; turklāt šajā lēmumā nebija neviena elementa, kas liecinātu par to, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nevarēja veikt alternatīvus pasākumus *Tercas* labā vai ar mērķi samazināt apelācijas sūdzības iesniedzējas uzticamību un tās klientu uzticēšanos tai, visbeidzot, kopš *Tercas* lēmuma paziņošanas Itālijas valdība un apelācijas sūdzības iesniedzēja bija norādījušas, ka brīvprātīgi iejaukšanās pasākumi jau bija gatavi un līdz ar to *Tercas* lēmums neradīja nekādas negatīvas sekas [45].

38. Šajā ziņā apelācijas sūdzības iesniedzēja vienīgi kritizē Vispārējās tiesas secinājumus, nepierādot, ka tie ir balstīti uz tiesību kļūdu vai faktu vai pierādījumu sagrozīšanu.

39. Otrām kārtām, apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Vispārējai tiesai, ka tā esot kļūdaini atsaukusies uz spriedumu *Fondazione Cassa di Risparmio di Pesaro* u.c./Komisija [46].

40. Šajā ziņā pietiek ar norādi, ka Vispārējā tiesa ir atsaukusies uz šo spriedumu tikai, lai noraidītu apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka šis spriedums apstiprina tās nostāju, un secināja, ka minētais spriedums nav pietiekams, lai pierādītu cēloņsakarības esību. Līdz ar to apelācijas sūdzības iesniedzējas izteiktā kritika nevar likt apšaubīt Vispārējās tiesas vērtējumu, kas nav balstīts uz šo spriedumu.

41. Treškārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir konstatējusi, ka dažādi elementi ir veicinājuši apgalvotā kaitējuma rašanos.

42. Šajā ziņā atgādināšu, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru ir nepieciešams, lai norādīto kaitējumu faktiski būtu radījusi iestādēm pārmestā rīcība. Proti, pat gadījumā, ja Savienības iestādes, iespējams, būtu iesaistītas atlīdzināmā kaitējuma nodarīšanā, šī iesaiste varētu būt pārāk attālināta citu faktoru dēļ, kā, piemēram, atbildība, kas gulstas uz trešajām personām vai – attiecīgā gadījumā – prasītājiem [47]. Turklāt, lai gan jautājums par cēloņsakarības pastāvēšanu starp kaitējumu radošo notikumu un zaudējumiem ir tiesību jautājums, kas līdz ar to ir pakļauts Tiesas pārbaudei apelācijas tiesvedībā [48], Vispārējās tiesas veiktais faktu vērtējums attiecībā uz cēloņsakarību neietilpst Tiesas kompetencē apelācijas tiesvedībā, izņemot faktu vai pierādījumu sagrozīšanas gadījumus [49]. Šādu sagrozīšanu var konstatēt tikai gadījumā, kad tā acīmredzami izriet no lietas materiāliem un nav nepieciešams no jauna izvērtēt faktus un pierādījumus, un kad jau iesniegto pierādījumu vērtējums ir acīmredzami kļūdains [50].

[45] Skat. pārsūdzētā sprieduma 138.–141. punktu.

[46] Spriedums, 2023. gada 27. aprīlis (C-549/21 P, EU:C:2023:340). Apelācijas sūdzības iesniedzēja it īpaši uzsver, ka atšķirībā no lietas, kas bija šā sprieduma priekšmets, kurā Komisija uz Itālijas iestādēm esot izdarījusi spiedienu, kas neattiecās uz konkrētu pasākumu, šajā lietā Komisija ir pieņēmusi saistošu lēmumu.

[47] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 18. marts, *Trubowest Handel* un *Makarov*/Padome un Komisija (C-419/08 P, EU:C:2010:147, 59. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Proti, jēdziens "pietiekami tieša saikne" Savienības tiesas judikatūrā ir interpretēts šauri, kā to it īpaši apstiprina Vispārējā tiesa, kad tā nosprieda, ka ar to vien, ka attiecīgās Savienības iestādes vai struktūras iespējami prettiesiskā rīcība ir bijis nepieciešams nosacījums (*conditio sine qua non*) kaitējuma rašanās gadījumā, – proti, ka tas nebūtu noticis, ja šādas rīcības nebūtu –, nepietiek, lai konstatētu pietiekami tiešu cēloņsakarību šīs judikatūras izpratnē (skat. it īpaši šajā nozīmē spriedumu, 2019. gada 23. maijs, *Remag Metallhandel* un *Jaschinsky*/Komisija, T-631/16, EU:T:2019:352, 52. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī Havu, K., un Kurki-Suonio, S., "Damages Liability of the EU for Harm Caused by Excessive Duration of Court Proceedings", *European Public Law*, vol. 27, 2021, Nr. 2, 305.–330. lpp.

[48] Skat. it īpaši spriedumu, 2009. gada 16. jūlijs, Komisija/*Schneider Electric* (C-440/07 P, EU:C:2009:459, 192. punkts).

[49] Skat. it īpaši spriedumu, 2017. gada 19. oktobris, *Agriconsulting Europe*/Komisija (C-198/16 P, EU:C:2017:784, 22. punkts).

[50] Šajā ziņā skat. spriedumu, 2025. gada 1. augusts, Francija un Komisija pret *CWS Powder Coatings* u.c. (C-71/23 P un C-82/23 P, EU:C:2025:601, 67. punkts un tajā minētā judikatūra).

43. Šajā gadījumā apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrīd četrus no pieciem elementiem, kurus Vispārējā tiesa ir ņēmusi vērā pārsūdzētā sprieduma 144.–149. punktā, lai noraidītu cēloņsakarības pastāvēšanu starp Komisijas rīcību un apgalvoto kaitējumu, proti, pirmkārt, 2015. gada bilancē iekļauto zaudējumu esību, otrkārt, informācijas neesību ieguldītājiem, kā rezultātā tika piemēroti administratīvie sodi un kriminālizmeklēšana, treškārt, faktu, ka *Tercas* jau 2013. gadā bija maksātnespējīga banka, un, ceturtkārt, apstākli, ka ar *Tercas* lēmuma apgalvoto negatīvo seku mazināšanas pasākumiem saistītās izmaksas nebija attiecināmas uz šo lēmumu [51].

44. Vispirms uzskatu, ka – pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentiem – iespējamo vienlaicīgo cēloņu iedarbība ne vienmēr aprobežojas ar atlīdzības apmēra noteikšanu, bet attiecīgā gadījumā var ietekmēt pašu cēloņsakarības esību starp pārmesto rīcību un apgalvoto kaitējumu.

45. Pirmkārt, attiecībā uz 2015. gada bilancē iekļautajiem zaudējumiem apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka, pēc tās pašas ekspertu domām, šie zaudējumi varēja būt cēlonis tikai daļai no klientu zuduma, – šo daļu tās eksperti bija noteikuši 50 % apmērā [52]. Tomēr apelācijas sūdzības iesniedzēja nepierāda, ka pārsūdzētajā spriedumā ir notikusi faktu vai pierādījumu sagrozīšana, un neapstrīd arī citus konteksta elementus, kurus Vispārējā tiesa šajā ziņā ir ņēmusi vērā, proti: vispirms to, ka kopš *Tercas* iegādes 2014. gadā apelācijas sūdzības iesniedzējas finanšu rādītāji bija nepārtraukti pasliktinājušies un ka *BdM* piederošo akciju vienības vērtības samazināšana, par ko tika lemts, reaģējot uz minēto situāciju, un vienlaikus ar apelācijas sūdzības iesniedzējas 2015. gada pārskata apstiprināšanu (precīzāk, 2016. gada 24. aprīlī), izraisīja tās klientu neapmierinātību [53]; papildus tam, konstatējumu, ka pirms *Tercas* lēmuma pieņemšanas, it īpaši laikposmā no 2014. gada decembra līdz 2015. gada decembrim, apelācijas sūdzības iesniedzēja jau bija zaudējusi 4,9 % no saviem tiešajiem noguldījumiem [54]; visbeidzot, apstākli, ka kooperatīvo banku reforma, ko apelācijas sūdzības iesniedzēja pati ir identificējusi kā vienu no iemesliem, kuru dēļ tai bija jāpārskata savs uzņēmējdarbības plāns 2015.–2019. gadam un jāaizstāj ar jaunu plānu 2016.–2020. gadam, arī veicināja tās klientu uzticības mazināšanos [55].

46. Otrkārt, attiecībā uz to, ka, pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas domām, bankas vadībai piemērotie sodi esot tikuši piemēroti pēc apgalvotā kaitējuma rašanās, jānorāda, ka pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa ir konstatējusi, ka no *Commissione Nazionale per le Società e la Borsa* (*Consob*) (Sabiedrību un biržas valsts komisija, Itālija) lēmumiem izriet, ka saistībā ar kapitāla palielināšanu, kas notika laikā no 2014. gada novembra līdz 2015. gada jūnijam, apelācijas sūdzības iesniedzēja nebija informējusi ieguldītājus par piemēroto metodi un tādējādi noteica akciju cenu augstākā līmenī, nekā atbildīgais eksperts – līdz ar to apelācijas sūdzības iesniedzējas vadībai no 2017. gada tika piemēroti administratīvie sodi un pret to uzsākta kriminālizmeklēšana [56]. Tāpēc, Vispārējās tiesas ieskatā, šie sodi, kas tika uzlikti pēc iespējamā kaitējuma rašanās laikposma, tikai apstiprināja apelācijas sūdzības iesniedzējas iepriekšējo rīcību, kas acīmredzot izraisīja tās klientu uzticības zudumu.

[51] Apelācijas sūdzības iesniedzēja turpretim neapstrīd Vispārējās tiesas vērtējumu pārsūdzētā sprieduma 148. punktā, saskaņā ar kuru tā neesot paskaidrojusi, kādā veidā *Tercas* lēmums tai liedza piesaistīt jaunus klientus, lai gan par brīvprātīgu iejaukšanos (kas aizstāj *FITD* atbalsta pasākumus *Tercas* un kas netika atļauta ar šo lēmumu) jau tika nolemts divus mēnešus pēc minētā lēmuma. Tomēr šaubos, vai šis apstāklis vien var pamatot Vispārējās tiesas vērtējumu par apgalvotā kaitējuma vienlaicīgiem cēloņiem.

[52] Šādi rīkojoties, apelācijas sūdzības iesniedzēja pati atzīst, ka pastāv papildu faktors, kas varēja veicināt apgalvoto kaitējumu.

[53] Skat. apstrīdētā sprieduma 144. punktu.

[54] Skat. apstrīdētā sprieduma 146. punktu.

[55] Skat. apstrīdētā sprieduma 153. punktu.

[56] Skat. apstrīdētā sprieduma 145. punktu.

47. Treškārt, attiecībā uz *Tercas* iepriekšējo maksātnespēju[57] apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka šī maksātnespēja nevarēja atspoguļot noteicošo attiecīgā kaitējuma cēloni, jo tas bija jau sen zināms apstāklis un ka šī maksātnespējas stāvokļa dēļ *Tercas* integrācijas process apelācijas sūdzības iesniedzējas iestādē kopš 2014. gada notika ne tikai pēc tam, kad *FITD* pilnībā sedza *Tercas* finanšu deficītu, bet arī pēc papildu iejaukšanās gan *Tercas*, gan apelācijas sūdzības iesniedzējas pašu kapitāla konsolidācijā. Taču jākonstatē, ka šie argumenti nepierāda nedz to, ka *Tercas* finanšu stāvoklis bija maksātnespēja, nedz to, ka Vispārējā tiesa šajā ziņā būtu sagrozījusi faktus vai pierādījumus.

48. Ceturtkārt, attiecībā uz izmaksām, ko radījuši *Tercas* lēmuma apgalvotās negatīvās ietekmes mazināšanas pasākumi[58], apelācijas sūdzības iesniedzēja nav pierādījusi ka, ja šis lēmums nebūtu pieņemts, noguldījumu samazināšanās vai klientu zaudēšana nebūtu notikusi, nedz arī to, ka korektīvie pasākumi tika pieņemti tieši saistībā ar minēto lēmumu, nevis citiem apstākļiem.

49. Ceturtkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir atzinusi par neuzticamiem apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegtos tehniskos ziņojumus, proti, vienu, kas sagatavots revidentu birojā, un otru, ko sagatavojis universitātes profesors, neuzdodot veikt ekspertīzi Vispārējās tiesas Reglamenta 91. panta e) apakšpunkta un 96. panta nozīmē.

50. Tomēr jākonstatē – nav tā, ka pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa būtu vien aprobežojusies ar šo ziņojumu ticamības apšaubīšanu. Gluži pretēji, tā pauda nostāju, pirmkārt, ka revidentu biroja tehniskajā ziņojumā nav sniegts pierādījums tam, ka *Tercas* lēmums ir bijis tiešs un noteicošs šā kaitējuma cēlonis, otrkārt, ka universitātes profesora tehniskā ziņojuma ticamību vājina fakts, ka viņš pats atzīst, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja 2015. gadā ir cietusi būtiskus zaudējumus un ka kopš 2016. gada beigām *Tercas* lēmums bija tikai viens no faktoriem, kas radīja apgalvoto kaitējumu, un, treškārt, ka šajos divos ziņojumos, kas turklāt bija balstīti uz apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegtajiem dokumentiem, nebija ietverta nekāda juridiska analīze par cēloņsakarību starp *Tercas* lēmumu un apgalvoto kaitējumu[59].

51. Katrā ziņā, manā ieskatā, arī šajā ziņā apelācijas sūdzības iesniedzēja vien apstrīd Vispārējās tiesas veikto faktisko apstākļu vērtējumu un piedāvā jaunu vērtējumu, tomēr nepierāda un arī pat neapgalvo, ka būtu notikusi faktu vai pierādījumu sagrozīšana.

52. Turklāt attiecībā uz argumentu, ka Vispārējā tiesa esot noraidījusi attiecīgos tehniskos ziņojumus, neuzdodot veikt ekspertīzi, jāuzsver, ka vērtējums, vai ir lietderīgi veikt procesa organizatorisko pasākumu vai pierādījumu savākšanas pasākumu, ir vienīgi Savienības tiesas kompetencē un tai nav pienākuma veikt šādus pasākumus, ja, tās ieskatā, lietas dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, lai novērtētu cēloņsakarības esību.

53. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, ierosinu noraidīt apelācijas sūdzības trešo pamatu.

Secinājums

54. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai noraidīt šo apelācijas sūdzību.

[57] Skat. apstrīdētā sprieduma 146. punktu.

[58] Skat. apstrīdētā sprieduma 149. punktu.

[59] Skat. pārsūdzētā sprieduma 156. un 158. punktu.